

1. Shrnutí

Výsledky sčítání lidu, domů a bytů k 26. březnu 2011 ukázaly změny v demografické, sociální i ekonomické struktuře jak v kraji jako celku, tak v jeho jednotlivých regionech.

- Pro sídelní strukturu Jihočeského kraje byl vždy typický spíše venkovský charakter osídlení s nízkým stupněm urbanizace. Kraj je sice druhým největším krajem v České republice (po Středočeském kraji), ale hustota obyvatelstva je nejmenší ze všech krajů ČR. Větší hustotou zalidnění se vyznačují vnitrozemské části kraje, naopak v pohraničních oblastech je stále velmi nízká. V kraji je 623 samosprávných obcí, z toho více než 230 obcí má méně než 200 obyvatel a žijí v nich jen 4 % obyvatel kraje. Naproti tomu v 5 největších městech žije 32 % Jihočechů. Po celá desetiletí směřovalo obyvatelstvo kraje do měst, ale v posledních 15 letech došlo ke snížení počtu obyvatel velkých měst, především vlivem vystěhování části obyvatel do okolních obcí.
- V posledních deseti letech došlo k obnově růstu počtu obyvatel kraje. K datu sčítání bylo na jeho území hlášeno k trvalému pobytu 635 750 obyvatel, což je o 10 tisíc osob více než v roce 2001. Přírůstek je dán především kladným saldem stěhování, od roku 2006 k tomu přispívá také převaha narozených nad zemřelými. Z územního pohledu nebyl vývoj v celém kraji rovnoměrný. K relativně největšímu nárůstu počtu obyvatel (o více než 5 %) došlo ve správních obvodech ORP Trhové Sviny, Vodňany a Kaplice, naopak k největšímu poklesu v obvodech Milevsko a Dačice.
- V souladu s mezinárodními doporučeními byly výsledky sčítání 2011 zpracovány podle místa obvyklého pobytu obyvatel. Obvyklý pobyt v Jihočeském kraji uvedlo 628 336 osob. Rozdíl v počtu osob hlášených v kraji k trvalému pobytu a obvykle bydlících je pouze 1,2 % a řadí se k nejmenším mezi kraji ČR. V době sčítání na území kraje žilo téměř 14 tisíc cizinců, především občanů Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu; podíl cizinců (2,2 %) však patří k nejnižším mezi kraji ČR.
- Věkové složení obyvatel kraje se za posledních 40 let velmi změnilo. Průměrný věk se zvýšil z 35,6 roku v roce 1970 na 41,2 roku v roce 2011. Stárnutí populace bylo ovlivněno především nižší porodností koncem minulého a na počátku tohoto tisíciletí a také postupným prodlužováním délky života. V posledním desetiletí se podíl osob ve věku do 15 let dále snížil (na 14,5 %), mírně poklesl podíl obyvatel ve věku 15–64 let a vzrostl podíl obyvatel ve věku 65 a více let (na 15,9 %). Největší podíl osob ve věku 65 a více let žije v nejmenších, ale také v největších obcích kraje. Naproti tomu mladší obyvatelstvo žije v obcích s 1 000–4 999 obyvateli.
- Stejně jako v celé České republice vzrostl i v Jihočeském kraji podíl svobodných na úkor ženatých, resp. vdaných. To bylo způsobeno odkládáním sňatků do pozdějšího věku, popřípadě neuzavřením manželství vůbec. Stále častější je soužití nesezdaných párů; jejich počet se proti roku 2001 téměř zdvojnásobil na 13 315 párů.
- Potvrdila se tendence změny životního stylu mladé generace po roce 1989 - odsouvání mateřství do pozdějšího věku. První dítě se nejčastěji narodilo matce ve věku 28 let. Na 1 000 žen ve věku 15 a více let připadalo 1 633 živě narozených dětí. Více dětí mají matky s nižším vzděláním a také matky věřící.
- Území kraje je národnostně homogenním celkem. Výsledky sčítání 2011 jsou ovlivněny tím, že zhruba čtvrtina obyvatel využila práva národnost neuvést. Českou národnost deklarovalo více než 96 % obyvatel, kteří národnost uvedli. Nejvýznamnější národnostní menšinou v kraji zůstávají občané slovenské národnosti (6,6 tis. osob), dále pak občané národnosti ukrajinské (2,1 tis. osob) a vietnamské (1,4 tis. osob).
- Vztah obyvatel kraje k místu svého narození je poměrně silný, 44 % obyvatel žije ve své rodné obci. Vazba mužů na místo narození převyšuje vazbu žen, což je dáno přetrvávající tradicí, že žena následuje svého životního partnera. Z územního pohledu se menší změny pobytu sčítaných osob proti jejich pobytu v době narození projevovaly ve vnitrozemských částech kraje a naopak větší podél státní hranice, kde se ještě projevují zásahy do sídelní struktury provedené v minulém století.
- K otázce náboženství se vyjádřila pouze zhruba polovina obyvatel kraje. Za věřící se prohlásilo 20,8 % obyvatel kraje (40,3 % těch, kteří na tuto otázku odpověděli). Mezi kraji ČR se tak Jihočeský kraj umístil na 6. místě (za všemi moravskými kraji). Z celkového počtu věřících hlásících se k církvi uvedlo 80 % římskokatolické vyznání. Podíl nábožensky založených obyvatel se snižuje s rostoucí velikostí obce.
- V období 2001–2011 se snížil podíl osob se základním vzděláním a se středním vzděláním bez maturity (vč. vyučených), naopak podíl osob s maturitou a s vysokoškolským vzděláním se zvýšil. Tento vývoj ovlivnil jak větší zájem mladých lidí o studium v souvislosti s lepším uplatněním vzdělaných lidí na trhu práce, tak přirozená měna, kdy ubývá generace s vyšším podílem osob jen se základním vzděláním, které se narodily v první polovině minulého století. Osoby s vyšším vzděláním se (stejně jako v jiných krajích) soustřeďují spíše do měst, kde jsou větší možnosti získání odpovídajícího zaměstnání.

Vysokoškolský diplom získal téměř stejný podíl obou pohlaví s mírnou převahou mužů. V mladších věkových kategoriích však začínají převažovat vysokoškolsky vzdělané ženy.

- V porovnání s výsledky sčítání v roce 2001 se v kraji snížil podíl obyvatel ekonomicky aktivních. Kromě demografického vývoje to souvisí s větším podílem osob studujících na středních a vysokých školách i většími možnostmi získávání zkušeností v zahraničí před nástupem do zaměstnání. Míru ekonomické aktivity (60,2 %) má kraj ve srovnání s ČR mírně podprůměrnou, mezi kraji se řadí na 7. místo.
- V podílu zaměstnaných osob (55,0 %) se pak projevuje nižší míra nezaměstnanosti, která je pátá nejnižší mezi kraji ČR. Z osob ekonomicky neaktivních představují největší část nepracující důchodci (48,5 % - pátý nejnižší podíl mezi kraji ČR).
- V letech 2001–2011 se i v Jihočeském kraji rozvíjel podnikatelský sektor. Z celkového počtu zaměstnaných tvoří zaměstnavatelé 3,4 % a samostatně činní 13,0 % (obě hodnoty se pohybují kolem průměru ČR).
- Ve struktuře zaměstnaných podle odvětví činnosti má nejvýznamnější podíl průmysl (26,7 % osob se zjištěným odvětvím činnosti), obchod a opravy motorových vozidel (10,0 %) a stavebnictví (7,8 %). Na zemědělství, lesnictví a rybářství připadá 5,0 %, což je po Kraji Vysočina druhý nejvyšší podíl v ČR. Stejně jako v celé republice došlo i v Jihočeském kraji ke snížení podílu zaměstnaných ve výrobních odvětvích a naopak růstu podílu zaměstnaných v oblasti služeb.
- Z pohledu dojížděky do zaměstnání má kraj (stejně jako jiné kraje kromě Hl. města Prahy) záporné saldo; z kraje za prací vyjíždí o 7,6 tisíc osob více, než do něho dojíždí. Mimo obec bydliště vyjíždí za prací více než dvě pětiny zaměstnaných osob, přitom za zaměstnáním vyjíždějí více muži než ženy. Podíl vyjíždějících osob se jednoznačně snižuje s rostoucí velikostí obce, což souvisí především s množstvím pracovních příležitostí v rámci obce.
- Celkový počet hospodařících domácností se zvýšil za 10 let o 4,3 %, ale počet rodinných domácností tvořených jednou rodinou se snížil o 4,1 %. Počet domácností jednotlivců vzrostl o 14,9 %, přičemž tyto domácnosti tvoří již téměř třetinu domácností v kraji. Značně se zvýšil také počet neúplných rodin bez závislých dětí. Na změny ve struktuře domácností působí zejména trend zakládání rodiny v pozdějším věku. To souvisí s většími možnostmi vzdělávání a cestování, snahou vytvořit ekonomické zázemí a v neposlední řadě získat samostatné bydlení.
- V posledních 10 letech se v souvislosti s vývojem porodnosti změnilo složení úplných rodin se závislými dětmi. Poměrně stabilní je zastoupení rodin se dvěma dětmi, naproti tomu podíl rodin s 1 dítětem se neustále zvyšuje, snižuje se však podíl rodin se 3 dětmi. V neúplných rodinách se závislými dětmi jsou nejčastěji zastoupeny rodiny s 1 dítětem. V čele neúplných rodin stojí většinou matka.
- Z vybavenosti bytových domácností bylo zjišťováno pouze vybavení počítačem a připojením k internetu. V kraji bylo vybaveno počítačem 55,0 % bytových domácností a 51,3 % jich mělo připojení k internetu. Počítače pronikly poněkud rychleji do větších obcí, kde je rovněž větší podíl domácností připojen na internet.
- Celkový počet domů se v období 2001–2011 zvýšil o 10,8 %, počet obydlených domů vzrostl o 10,3 %, zatímco neobydlených je o 12 % více. Neobydlené domy se na domovním fondu podílejí jednou čtvrtinou. Nejčastějším důvodem neobydlenosti je přitom užívání k rekreaci (60,9 % neobydlených domů). Ve skladbě domovního fondu tvoří 88,1 % rodinné domy.
- Průměrné stáří obydlených domů je v kraji 48,6 roku; proti sčítání 2001 se zvýšilo o 3 roky. Nejstarší domovní fond mají nejmenší obce.
- V posledních 10 letech se zvýšil počet obydlených bytů o 7,1 %. Projevilo se zde především oživení bytové výstavby v první polovině minulého desetiletí. Z pohledu vlastnictví byl nejvýznamnější nárůst podílu bytů v osobním vlastnictví (z 8,6 na 19,3 %) na úkor bytů družstevních a nájemních. Největší podíl však připadá na byty ve vlastním domě – více než 40 %. Počet neobydlených bytů vzrostl za 10 let o více než čtvrtinu. Důvod neobydlenosti nebyl zjištěn u každého sedmého bytu (14 %), mezi udanými důvody tvoří téměř polovinu rekreace.
- Vlivem modernizace bytového fondu a nové výstavby došlo ke zlepšení kvalitativních charakteristik bydlení. V přepočtu na 1 obydlený byt připadá 2,48 osoby, na obytnou místnost pak 0,73 osoby. Dále se rovněž zvýšilo technické vybavení bytů. Vodovodem je vybaveno 99,6 % bytů, připojením na kanalizaci 81,0 % bytů, ústředním nebo etážovým topením 89,6 % bytů (všechny podíly z bytů, kde bylo vybavení zjištěno). Uvedené hodnoty jsou na úrovni průměru ČR. Na plyn ze sítě je napojeno 44,2 % obydlených bytů, což je nejméně mezi kraji ČR. Byty se sníženou kvalitou tvoří pouze 4,8 % obydlených bytů, to je třetí nejnižší podíl mezi kraji.